

Je-li dílo Jiřího Veltruského, jehož menší, víceméně známější a přístupnější „přivracenou“ stranou jsme se tu zatím zabývali, čímsi vskutku obdivuhodným, tím obdivuhodnější je jeho život a jeho charakter. Zaznamenáme nejdřív po způsobu slovníkůř dva základní údaje tohoto významného hesla naší národní biografie: Veltruský, Jiří, PhDr., * 5. 6. 1919, Praha, † 31. 5. 1994, Paříž. A pokračujeme chvíli v tomto stylu. Otec: Ladislav, původním příjmením Vářečka¹⁰⁵⁾ (podle jiného pramene Vavřecha), vrchní magistralní rada a autor humoresek, změna jména povolena výnosem Zemské správy politické v Praze 2 ze dne 5. 6. 1928 č. 1/B 235 2/1, zemřel 1937. Matka: Anna, roz. Vernerová, po válce provdaná za Jiráskovo klasické gymnázium, začínaje zimním semestrem 1938/39 Filozofická fakulta Karlovy univerzity, Praha, po uzavření českých vysokých škol nacisty 17. listopadu 1939 korektor v nakladatelství Sfinx B. Janda, od 1941 lektor v nakladatelství J. Podroužek,¹⁰⁶⁾ od 31. srpna 1942 totální nasazení v továrně ETA, specializace nástrojař, od 20. července 1944 „jsem se věnoval výhradně podzemní činnosti“¹⁰⁷⁾

1945 — účast ve vedení ilegální Ústřední rady odborů a spolu s ní v štabu Povstání, od května 1945 do 9. června organizační tajemník ÚRO, po nástupu Antonína Zápotockého pod absurdní záminkou, že nemá „legální statut“ (!), ihned propuštěn. Počínaje zimním semestrem 1945/46 Filozofická fakulta UK, asistent prof. Mukařovského. 18. června 1946 rigorózum z estetiky a sociologie (profesoři Mukařovský, Král a Kozák, všemi hlasy výborný) a filosofie (examinátoři Kozák: výborný, a Král: dostatečný); celkem většinou hlasů výborný. 4. července 1946 promoce. 15. břez-

105) Tím opravuji blud, šířený mnou ve Veltruského nekrologu, totiž že Veltrusť se kdysi jmenovali Bartoňové.

106) Podle vlastního životopisu v archivu UK však „výhradně studium a vědecká práce“, zaměstnání bylo zřejmě krycí.

107) „Bylo, jak víte, mnoho zatýkání v kruzích mimokomunistického odboje, přičemž, myslím že právem, udání z kruhu komunistů, kteří se takto chtěli zbavit „třídích nepřátel“. Tak i jeho přátelé byli zatčeni. Jeho zřejmě neprozdilil. Kde přespal, nevím. V té době bylo lépe jistě věci nevědět.“ (Z dopisu Hany Herz, někdejší Hany Thierfeldové-Zaloudkové, později Veltruské.) „Náš společný život trval přes 20 let (od r. 1938),“ píše ve stejném dopise. Aby Hanu

zen 1948 — útek přes hranice.¹⁰⁸⁾ Květen 1948, Paříž — „free lance journalist“. Červenec 1949 — září 1949 týdeník Oedipe (člen redakční rady) — červenec 1949 — září 1955 „free lance journalist & broadcaster“. Září 1955 až červen 1958: Centre international d'édition et de documentation — Commission internationale contre le régime concentrationnaire, Paris, ředitel archivu. Červenec 1958 až duben 1962 opět žurnalista na volné noze. Duben 1962 až listopad 1968 International Committee of Free Trade Unions, nejdříve v Paříži, pak v hlavním sídle v Bruselu, od května 1962 pak v kanceláři téže komise u Spojených národů, New York (případně, hned od června, na každoročních zasedáních téhož UN ECOSOC committee v Ženevě), nejdříve jako vedoucí výzkumu, později jako ředitel. Od listopadu 1968 až do smrti pak v evropské kanceláři AFL-CIO v Paříži.¹⁰⁹⁾

Potud strohá data o pobytu, zaměstnání a povolání. Teď však znovu a po pořádku, a začneme anekdotou z let dospívání, co do věcných detailů bez záruky (ověření rád přenechám jiným), zato však, zdá se, neobyčejně charakteristickou. Jirka Veltruský patří k hokejovým nadějím 1. ČLTK (Prvního českého lawn-tennis klubu), mužstva, za které hraje i budoucí wimbledonský vítěz, také emigrant Jaroslav Drobný. Jenže Jirka se jednou při zápase z něčeho nic zapomene a zjistí, že daleko víc než na hru myslí na jakýsi filosofický problém, prý snad z Hegela. Proč tedy dělat dál to, do čeho se musí nutit, a ne to, co ho skutečně baví? *Se non è vero, è bene trovato*: když nic jiného, vysvětluje se tím, proč Jiří Veltruský záhy, hned po velkých úspěších na poli teorie divadla, literatury a umění, vlastně při nich, všeho toho nechá a věnuje se naléhavějším věcem. Věcem, které ho trápí a na které musí myslet daleko víc.

A ještě jedna podrobnost málem anekdotická: ze všech středošolských kantorů si Veltruský nejlépe rozumí s panem profesorem

zachránil před koncentračním táborem, opatřil ji Veltruský, dokud to ještě šlo, „arijského“ manžela a zaštil ji formálním šátkem. S ohledem na své angažování v odboji a stále bezpečnější zatčení to sám udělat nechtěl: ohrozil by ji tím i z této strany. Šatek uzavřeli teprve v Paříži 29. 3. 1949. Dne 21. 11. 1963 oženil se pak se svou druhou chotí Jarmilou, roz. Felzmannovou.

108) „15. 3. 1948 jsme opustili Prahu, pak přes Bratislavu a v noci přes Dyji (??) prostřednictvím jakési cesty odborářů (?) za drahé peníze do ruské zóny Vědné, pak do zóny francouzské, atd. Do Paříže jsme dojeli 8. 5. 1948.“

109) Čerpám zde i v následujících dvou odstavcích téměř výhradně z životopisných dat sestavených paní Jarmilou Veltruskou a z dalších údajů, materiálů a svědectví, které mi poskytl.